

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

матеріали
університетської конференції

28 листопада 2025 року

м. Одеса

Секція 1. Методологічний контент сучасного права та держави

Мельничук Ольга Степанівна

Національний університет «Одеська юридична академія»

професор кафедри загальної теорії права та держави,

доктор юридичних наук, професор

НЕКЛАСИЧНІ ПРИНЦИПИ У МЕТОДОЛОГІЇ СУЧАСНОГО ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

У сучасному світі, що зазнає стрімкого технологічного та соціокультурного розвитку, традиційні підходи до методології сучасного права та держави поступово втрачають свою актуальність. Наприклад, замість того, щоб розглядати правові системи як незмінні та жорстко визначені, науковці та правозахисники нарощують інтерес до некласичних принципів, які дозволяють більш гнучко та ефективно відповідати викликам сучасності.

Некласична парадигма методології юриспруденції виникла за рахунок неспроможності класичних принципів охопити цілий спектр правових явищ. Її особливостями є те, що право сприймається як складова людської свідомості та критерій самооцінки й самообмеження. Право іманентно властиве людині, а тому його реальність, передусім, суб'єктивна, а не об'єктивна; воно є відносною, а не абсолютною категорією. Розвиток права є плюралістичним цивілізаційним процесом та права людини є вершиною юриспруденції. Серед принципів некласики: суб'єктивність, поєднання раціонального та нераціонального, абстрагування від історії, плюралізм, індетермінізм [1, с. 12] тощо.

Такий класичний принцип як об'єктивність демонструє свою певну недосконалість за рахунок все більшого переносу акцентів на суб'єкта та суб'єктивне бачення, що також відображається у сфері юриспруденції. Тут можна навести приклад кризи принципу причинності у класичній механіці, за рахунок

якого стверджувалося, що за допомогою знання розташування всіх точок у всесвіті, можна передбачити майбутнє (Д. Гільберт). Звісно, ця криза має своє розповсюдження і на гуманітарне знання.

Право має свою суб'єктивну реальність та має своїм джерелом волю людини або внутрішні імперативи, такі як совість, мораль чи відчуття справедливості. Людина завжди занурена у правову реальність, знаходиться у її межах та впливає на її формування. Тут визначальну роль відіграє не тільки об'єкт, але й суб'єкт та його установки. В рамках принципу суб'єктивізму найбільшого значення вже набуває мета пізнання як фактор, що визначає, який з аспектів, граней, зрізів явища, яке досліджується, цікавить суб'єкта (Г. Гадамер).

Що стосується принципу раціональності, то він також перестав задовольняти запити юриспруденції у контексті розвитку, наприклад, юридичної психології та досліджень, які спрямовані на розкриття нераціональних та ірраціональних початків права. Людина є нераціональною істотою, а це означає, що право лише на перший погляд є раціональною конструкцією. В праві є значна кількість міфів, аксіом та вірувань, які не підлягають раціональній інтерпретації. Тому існування такого неklasичного принципу поєднання раціонального та нераціонального у методології сучасного права та держави, спрямовано на виявлення тих особливостей пізнання, які знаходяться на передлогічній стадії мислення. Наприклад, це вивчення правових міфів у сфері юриспруденції [2], це релігійна віра як основа для побудови наукових конструкцій [3, с. 58] тощо. Тобто, ключову роль для цього принципу відіграє визнання нераціональних способів досягнення правової реальності.

Принцип історизму, як відомий класичний принцип, також втрачає своє значення у зв'язку із системною кризою історичної науки та її методології, де відбувається відмова від жорстких детермінованих схем у поясненні історичного процесу, а сам історичний опис все більше базується на суб'єктивних оцінках.

Таким чином, принцип абстрагування від історії, як неklasичний принцип, дозволяє оцінити явище у тому вигляді, в якому воно представлено функціонально, а не логічно. Тут ми фокусуємося на функціях явища, а не на

його історичному розвитку. Для використання принципу абстрагування від історії є характерним розгляд структурних зв'язків, системних закономірностей та особливостей дії того або іншого явища, при цьому питання про його розвиток на ставиться в принципі.

Наступним неklasичним принципом, який приходить на зміну класичному принципу монізму, є принцип плюралізму [4]. Тому що стає очевидним, що наукове пізнання у праві стає можливим лише за умов поєднання різних концепцій та підходів, які надають змогу комплексного осмислення правової реальності. Також до класичного принципу детермінізму, є сенс додати неklasичний принцип індетермінізму, за допомогою якого можна встановити, що в праві майже немає закономірностей та причинно-наслідкових зв'язків, які могли б характеризуватися високим рівнем релевантності.

Таким чином, не заперечуючи використання класичних принципів у методології юриспруденції, є підстави для того, щоб неklasичні принципи та, відповідно, неklasична парадигма методології при пізнанні сучасного права та держави також була визначена як інструментарій досягнення багатьох правових проблемних питань сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельничук О. С. Методологічні парадигми та принципи сучасного права та держави // Розвиток сучасного права та держави в юридичній теорії та практиці : матеріали всеукр. круглого столу онлайн присвяч. 25-річчю Національного Університету «Одеська юридична академія» та 175-річчю Одеської школи права (м. Одеса, 25 листоп. 2022 р.). – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2022. – С. 9-13.

2. Тіщенко Ю. В. Правовий міф у структурі правової реальності. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С. 17-24.

3. Громовчук М. В., Белов Д. М. Релігія та право: співвідношення в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. № 71. 2022. С. 55-64.

4. Щамбура Д. В. Концепція юридичного плюралізму як основа

дослідження неофіційного права. *Правовий часопис Донбасу*. № 1 (66). 2019. С. 33-40.

Ключові слова: методологія сучасного права та держави, класичні принципи, некласичні принципи, принцип суб'єктивності, принцип поєднання раціонального та нераціонального, принцип абстрагування від історії, принцип плюралізму, принцип індетермінізму.

Keywords: the methodology of modern law and state, classical principles, non-classical principles, the principle of subjectivity, the principle of combining the rational and irrational, the principle of abstraction from history, the principle of pluralism, the principle of indeterminism.

Чувакова Ганна Михайлівна

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри загальної теорії права та держави,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВІ АНОМАЛІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Право є важливою основою будь-якого цивілізованого суспільства. Воно забезпечує порядок і стабільність у суспільстві, гарантує права і свободи людини. Однак, як і в будь-якій іншій системі, у праві можуть виникати певні відхилення, які називаються правовими аномаліями.

Правові аномалії - це специфічні юридичні конструкції, що вибиваються зі звичайного правового ладу (різноманітні ризики, нетипові права в різних типах цивільних угод і т.д.) [2, с. 419].

У сучасних умовах правові аномалії є серйозною проблемою. Це пов'язано з тим, що сучасне суспільство є більш складним і динамічним, ніж у минулому.

Сучасні умови характеризуються рядом особливостей, які впливають на стан правових аномалій у суспільстві. Глобалізація призводить до того, що правові системи різних країн взаємодіють між собою, що може призводити до виникнення конфліктів між нормами різних правових систем [1, с. 41], а зміни в

ЗМІСТ

Передмова	2
Секція 1. Методологічний контент сучасного права та держави	4
Мельничук Ольга Степанівна.....	4
НЕКЛАСИЧНІ ПРИНЦИПИ У МЕТОДОЛОГІЇ СУЧАСНОГО ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ.....	4
Чувакова Ганна Михайлівна.....	7
ПРАВОВІ АНОМАЛІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	7
Рязанов Михайло Юрійович	11
ПРАВОВА СПАДЩИНА ЯК КЛЮЧ ДО ПРАВОВОЇ АДАПТАЦІЇ ТА ОБМЕЖЕННЯ ПРАВОВОЇ ЕКСПАНСІЇ.....	11
Грунь Олександр В'ячеславович	15
ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ФІЛОСОФСЬКИХ ТА ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	15
Завальнюк Ірина Володимирівна	20
ПРИНЦИП ІСТОРИЗМУ ЯК ОСНОВА ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ	20
Секція 2. Тенденції та перспективи розвитку сучасного права.	24
Антошина Ірина Володимирівна.....	24
ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ СУЧАСНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄНОГО СТАНУ.....	24
Личко Валерія Сергіївна	28
ПРАВНИЧА ДОПОМОГА В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
Дудник Руслана Миколаївна.....	32
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРАВОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ.....	32
Іванчук Віра Євстафіївна	35
ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	35
Дараган Євген Олександрович.....	39
ЩОДО ТЛУМАЧЕННЯ КОДИФІКОВАНИХ АКТІВ.....	39
Білоус Ольга Анатоліївна	43
ПРОБЛЕМАТИКА РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ	43
Черненко Владислав Васильович	46
ПОРІВНЯННЯ СТРОКІВ ОСКАРЖЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНИХ СТЫГНЕНЬ ЗА ПОРУШЕННЯ СУБОРДИНАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ	46
Лисенко Ангеліна Володимирівна	50
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОБ'ЄКТА «НАНОТЕХНОЛОГІЯ»: АКСІОНОРМАТИВНИЙ ВИМІР	50